

**BUCOVINA ÎN IMAGINE – SENINĂTATE ȘI
BUCURIE A CULORII. ÎN MEMORIA PICTORULUI
OSKAR LASKE (1874–1951), CARE A VIZITAT ȘI A
DESENAT SCENE DIN VIAȚA TÂRGULUI RĂDĂUȚI***

LUZIAN GEIER

Oskar Anton Ivan Laske este cunoscut în cercurile culturale și științifice din Austria ca o personalitate multitalentată: arhitect, pictor, grafician, gravor, litograf, scenograf, ilustrator de cărți. Numele artistului, însă, nu se regăsește în marea enciclopedie *Österreichisches Biographisches Lexikon. 1815–1950*, asta pentru că artistul mai era în viață la momentul redactării primei ediții a acesteia. Din păcate, ediția a II-a a lucrării nu-l menționează pe Oskar Laske¹.

Artistul s-a născut la Cernăuți, la 8 ianuarie 1874, unde tatăl Oskar Laske, originar din Bohemia, era arhitect. Familia, încă un frate cu un an mai mic și o soră mai mică, s-a mutat în interes de serviciu la Viena, unde tatăl și-a câștigat renumele ca arhitect, contribuind la ridicarea unor clădiri intrate în patrimoniul capitalei Austriei. Astfel, Oskar Laske a devenit vienez din copilărie. Cunoscutul scriitor austriac de origine bucovineană Georg von Drozdowski (1899, Cernăuți – 1987,

* Comunicare susținută în cadrul Conferinței științifice internaționale „Bucovina și bucovinenii în secolul al XIX-lea. Tradiționalism și modernitate”, cea de a douăzecea sesiune de comunicări și referate științifice a Institutului „Bucovina” al Academiei Române, Rădăuți, 26–27 octombrie 2012. În limba română se publică varianta prescurtată a comunicării susținută în limba germană.

¹ *Österreichisches Biographisches Lexikon. 1815–1950*, Ediția a II-a, vol. V, Viena, 1993.

Klagenfurt) susține, însă, că Oskar Laske a rămas în suflet și în fire bucovinean, ceea ce se vede și se resimte în opera sa. În acest sens și criticul de artă Ernst Schremmer și-a intitulat broșura-catalog Oskar Laske, *Ein Meister aus der Bukowina*². Acest aspect, accentuat și mai mult de Schremmer³, dorim să-l analizăm în prezentarea noastră. Celelalte merite sunt suficient de cercetate și publicate în Austria și peste hotare, dat fiind faptul că multe lucrări se află și azi nu numai în marele muzee din Viena, ci și în colecții renumite din Dresda, Madrid, Londra sau Regensburg. O biografie detaliată, cu multe referiri la bogata activitate a pictorului, inclusiv o vastă bibliografie despre Laske și creația sa artistică a fost publicată în „Analele Bucovinei”⁴.

Viața și opera lui Oskar Laske au fost abordate, în diverse articole, în publicațiile cercurilor bucovinenilor din Germania și Austria. În anul 1974, când se împlineau o sută de ani de la nașterea pictorului, la Regensburg a fost organizată o expoziție comemorativă și o sesiune științifică dedicată acestuia. Referatul festiv a fost prezentat de scriitorul și publicistul Georg von Drozdowski. Acesta a fost publicat în ziarul Asociației Bucovinenilor din Germania și Austria⁵. Articolul a fost republicat, mai târziu, în broșura-catalog a lui Ernst Schremmer⁶.

În articolele despre Oskar Laske (unul dintre acestea este cel semnat de Rudolf Wagner, apărut în „Südostdeutsche Vierteljahresblätter”, München, nr. 2, 1974) sunt amintite călătoriile artistului în Bucovina, în anii 1907–1911, la Cernăuți (aici mai avea rude), Suceava, Rădăuți și la mănăstirile din zonă. Pentru Cernăuți a elaborat un monument stradal, singura lucrare de artă plastică a lui Laske realizată pentru Bucovina și în Bucovina.

În listele accesibile pe internet, cu opera omnia a lui Laske, lipsește albumul pe care l-a publicat la Viena, intitulat Bucovina. Titlul, conținutul, moto-ul și textele de pe cele 11 litografii sunt scrise în limba română; ediția a fost limitată și exemplarele numerotate. Primele exemplare au apărut sub forma ediției de lux. Este de remarcat faptul că exemplarul cu numărul 1 a fost trimis Bibliotecii Academiei Române, unde se păstrează și astăzi, la secția Stampe. Editarea acestui album numai în limba română, cu mulți ani după elaborarea litografiilor cu imagini din Bucovina, ridică întrebarea dacă pictorul a cunoscut limba română și cine au fost prietenii acestuia din Bucovina și România, la Viena. De unde, de la cine a venit impulsul pentru editarea acestui album color în format mare (40x50 cm), în

² Ernst Schremmer, *Oskar Laske. Ein Meister aus der Bukowina*, Südostdeutsches Kulturwerk München, 1990, 64 p.

³ *Ibidem*, p. 8.

⁴ Vasile I. Schipor, *Valorificarea moștenirii culturale fără frontiere a Bucovinei. Libertate, oportunități, constrângeri*, în „Analele Bucovinei”, an XVII, nr. 1, 2010, p. 225–229.

⁵ „Der Südostdeutsche”, nr. 24, 15 decembrie 1974, p. 2; nr. 1, 1 ianuarie 1975, p. 2.

⁶ Ernst Schremmer, *op. cit.*

limba română, la o editura din Viena? Presupunem că ultima sa vizită în Bucovina, în anul 1933, a fost motivul principal. Interesant, în acest sens, este și un alt amănunt, care a fost reținut de fostul deputat bucovinean în Parlamentul României. Este vorba despre dr. Wladimir de Zalozičky (1884–1965), care după cel de al Doilea Război Mondial a trăit la Viena. La ultima vizită făcută pictorului la spitalul Lainzer din Viena, artistul și-a luat rămas bun, zicând: „Trăiască Bucovina!”⁷.

În puținele lucrări de specialitate din România care se ocupă de Oskar Laske⁸, aspectele referitoare la legătura artistului cu Bucovina, precum și la valoarea deosebită a acestui album nu sunt suficient scoase în evidență. Analizând citarea greșită a titlurilor tablourilor artistului, putem face deducția că autorii n-au văzut albumul. De exemplu, într-unul dintre volumele semnate de Emil Satco, este citat greșit titlul unuia dintre tablouri – Târg de cai la Rădăuți, reprodus alb-negru la Schremmer; la Laske, pe original, titlul este Oborul din Rădăuți; de remarcat portretul deosebit de expresiv, care încheie albumul, intitulat Țăran din Bucovina (titlul original, Tip de țăran).

Din păcate, Oskar Laske nu este menționat în complexul și bogat ilustratul volum scos de Valentin Ciucă⁹. Rămâne o sarcină pentru cercetătorii din Bucovina să studieze cele 14 volume memorialistice, *Leben und Taten des Malers Oskar Laske*, în care sunt cuprinse desenele de pe teren, schițe în tuș și mici acuarele ilustrative referitoare la viața și opera artistului.

Oskar Laske se stinge din viață la 30 noiembrie 1951, la Viena, la vârsta de 77 ani. O plachetă comemorativă la casa unde a trăit familia artistului și numele unei străzi din Viena amintesc și astăzi de renumitul artist.

În albumul din anexă, ilustrăm universul creației lui Oskar Laske cu reproduceri după unele litografii ale artistului. Titlurile acestora sunt preluate din exemplarul original – foaia de frontispiciu (care are moto-ul „Dulce Bucovină, veselă grădină”) și din exemplarul cu nr. 1, păstrat la Biblioteca Academiei Române: Bucovina. 10 litografii originale de Oskar Laske, Viena; litografia de pe copertă are menționată nota referentului: „nu este Târgul de cai în Galiția răsăriteană”. Litografiile au următoarele titluri: 1. Cernăuți, Piața Unirii, cu Primăria; 2. Cernăuți, cimitirul vechiu evreesc; 3. În lunca Siretului; 4. Templu evreesc din Cernăuți; 5. Mănăstirea Voronețului; 6. Sucevița; 7. O înmormântare la

⁷ Wladimir Zalozičky, *So war Tschernopol*, în „Der Südostdeutsche”, an X, nr. 16, 2 august 1959, p. 4. Vezi și Ernst Schremmer, *Es lebe die Bukowina*, în vol. *Oskar Laske. Ein Meister aus der Bukowina*, p. 8.

⁸ Emil Satco, *Enciclopedia Bucovinei*, vol. I–II, Iași–Suceava, Editura Princeps–Biblioteca Bucovinei „I. G. Sbiera”, 2004, p. 602; Idem, *Artiști plastici din Bucovina. Mic dicționar*, Suceava, f. e., 1991, p. 45–46; Vasile I. Schipor, *op. cit.*, p. 223–259. În vol. Emil Satco, *Arta în Bucovina*, vol. II, Suceava, Biblioteca Bucovinei „I. G. Sbiera”, 1991, Oskar Laske nu este menționat.

⁹ Valentin Ciucă, *Un secol de arte frumoase în Bucovina*, Suceava, Editura Mușatinii, 2005, 416 p.

Horecea; 8. Horă la o nuntă țărănească; 9. Oborul din Rădăuți; 10. Vigneta finală (tip de țăran). Sub cuprins, apare o notă: „Această mapă a fost întocmită într-o ediție numerotată de 125 exemplare; fiecare planșă este colorată și semnată de artist. Mapele 1–10 sunt ediții de lux. Prezenta mapa are numărul Institutul de Arte Grafice «Eduard Danzinger», Viena”. Nici pe original și nici pe exemplarul din București nu este indicat anul editării. Aflăm de la Erich Beck¹⁰ și Ernst Schremmer¹¹ că acesta este 1934. Afirmatia nu a fost verificata de noi.

¹⁰ Erich Beck, *Bibliographie zur Landeskunde der Bukowina. Literatur bis zum Jahre 1965*, München, Verlag des Südostdeutschen Kulturwerkes, 1966.

¹¹ Ernst Schremmer, *op. cit.*, p. 5.

**BUCOVINA ÎN IMAGINE – SENINĂTATE ȘI
BUCURIE A CULORII. ÎN MEMORIA PICTORULUI
OSKAR LASKE (1874–1951), CARE A VIZITAT ȘI A
DESENAT SCENE DIN VIAȚA TÂRGULUI RĂDĂUȚI***

LUZIAN GEIER

**Die Bukowina im Bild – vorwiegend heiter und farbenfroh
Gedenkblatt für den Maler Oskar Laske (1874-1951),
der auch Radautz besucht und gezeichnet hat**

*(Zusammenfassung)***

Oskar Anton Ivan Laske ist in den wissenschaftlichen und kulturellen Kreisen von Österreich als ein Multitalent bekannt: er war Architekt, Maler, Illustrator, Graphiker, Bühnenbildner.

Er war am 8. Januar 1874 in Czernowitz geboren, wo sein Vater, gebürtig aus Böhmen, auch Architekt war. Im Interesse des Dienstes zog die Familie nach Wien, wo sein Vater durch den Entwurf einer Reihe von Gebäuden berühmt wurde, die heute zum Wiener Patrimonium gehören.

So wurde Oskar Laske schon als Kind zum Wiener. Der berühmte österreichische Schriftsteller Bukowiner Herkunft, Georg von Drozdowski, argumentiert, dass Oskar Laske in seiner Seele ein Bukowiner geblieben ist, was in seiner Arbeit auch zu sehen und zu fühlen war. In diesem Sinne hat auch der Kunstkritiker Ernst Schremmer seine Katalogbroschüre *Oskar Laske. Ein Meister aus der Bukowina* betitelt. Dieser Aspekt wird im Artikel analysiert.

In den Artikeln über Oskar Laske werden die Reisen des Künstlers in die Bukowina zwischen 1907–1911 erwähnt: nach Czernowitz (wo er noch Verwandten hatte), Suczawa, Radautz und zu den benachbarten Klöstern. Für die Stadt Czernowitz hat er ein Strassendenkmal – Oskar Laskes einziges Kunstwerk für die Bukowina – entworfen

Viele Werke von Oskar Laske befinden sich heute nicht nur in den großen Museen Wiens, sondern auch in den berühmten Sammlungen von Dresden, Madrid, London oder Regensburg.

* Comunicare susținută în cadrul Conferinței științifice internaționale „Bucovina și bucovinenii în secolul al XIX-lea. Tradiționalism și modernitate”, cea de a douăzecea sesiune de comunicări și referate științifice a Institutului „Bucovina” al Academiei Române, Rădăuți, 26–27 octombrie 2012. În limba română se publică varianta prescurtată a comunicării susținută în limba germană.

** Traducere: Ștefănița-Mihaela Ungureanu.

Für die Bukowina ist das gleichnamige Album kennzeichnend, das Oskar Laske in Wien veröffentlichte. Es enthält elf Lithografien: *Târgul de cai în Galiția Răsăriteană, Cernăuți. Piața Unirii cu primăria, Cernăuți, cimitirul vechiu evreesc, În lunca Siretului, Templul evreesc din Cernăuți, Mănăstirea Voroneșului, Sucevița, O înmormântare la Horecea, Horă la o nuntă țărănească, Oborul din Rădăuți, Tip de țaran*. Der Titel, der Inhalt, das Motto und der Text für jede Lithografie wurden in rumänischer Sprache geschrieben. Die ersten Exemplare erschienen in einer Luxusausgabe. Die Ausgabe selbst war begrenzt und alle Exemplare wurden nummeriert. Es ist bemerkenswert, dass das Exemplar mit der Nummer 1 an die Bibliothek der Rumänischen Akademie geschickt wurde, wo es heute in der Kupferstichabteilung beibehalten wird.

Im Alter von 77 Jahren ist Oskar Laske am 30. November 1951 in Wien gestorben. Eine Gedenktafel im Haus seiner Familie und die Name einer Wiener Strasse erinnern uns heute noch an den berühmten Künstler.

In der Beilage zu unserem Artikel werden einige Kopien nach Oskar Laskes Lithografien präsentiert.

Schlüsselwörter: Oskar Laske, Architekt, Maler, Kupferstecher, Lithograph, Bukowina-Album